

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΠΟΛΥΕΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

**Καθηγητής Νικόλαος Φαραντούρης, Μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,
The Left, Μέλος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Προϋπολογισμού (BUDG)**

Σε συνεργασία με
Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών

ENA
www.enainstitute.org

Νοέμβριος 2025

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΠΟΛΥΤΕΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Νοέμβριος 2025

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	2
Εισαγωγή.....	2
ΚΑΠ 2021-2027	7
RRF: Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0».....	9
Λοιπά Ταμεία.....	12
ΠΔΠ 2028-2030.....	13
Τα εθνικά σχέδια και η ενοποίηση πόρων ταμείων και προγραμμάτων	16
Το πρότυπο του Ταμείου Ανάκαμψης.....	18
Το Ταμείο Ανταγωνιστικότητας και το Horizon Europe	19
Η μέθοδος κατανομής των πόρων – συγκριτική ανάλυση	20
Συμπεράσματα.....	22

Περίληψη

Με βάση την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2028-2034, η κατανομή των πόρων στις νέες προτεραιότητες της ΕΕ οδηγεί σε μείωση των παραδοσιακών προτεραιοτήτων της Ένωσης με έντονο αναδιανεμητικό χαρακτήρα, όπως η Πολιτική Συνοχής και η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ). Η Ελλάδα, ως καθαρός δικαιούχος του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, ιδίως μέσω της Πολιτικής Συνοχής και της ΚΑΠ, αναμένεται να αντιμετωπίσει χρηματοδοτικές προκλήσεις όσον αφορά τη σύγκλιση με την υπόλοιπη Ευρώπη, καθώς βλέπει μια σημαντική μείωση των πόρων που θα έχει στη διάθεσή της την επόμενη περίοδο.

Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη έχει στόχο να συμβάλει στην κατανόηση των πιθανών επιπτώσεων στην ελληνική οικονομία της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο μετά το 2027.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δρομολογήσει τη διαδικασία καθορισμού του επόμενου ΠΔΠ για την περίοδο μετά το 2027, το οποίο θα καθοδηγήσει την υλοποίηση του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού και τις στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΕ. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει ευρείες θεσμικές και δημόσιες διαβουλεύσεις με σκοπό τη διαμόρφωση ενός προϋπολογισμού που θα ανταποκρίνεται στις αναδυόμενες ανάγκες, όπως η ασφάλεια, η ψηφιακή και η πράσινη μετάβαση και η ανθεκτικότητα. Η πρόταση της Επιτροπής για το ΠΔΠ μετά το 2027 δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2025.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει αρχίσει να διαμορφώνει τη θέση του για την επικείμενη συζήτηση σχετικά με το επόμενο ΠΔΠ με ένα σχέδιο έκθεσης πρωτοβουλίας με τίτλο «Ένας ανανεωμένος μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός για την Ένωση σε έναν κόσμο που αλλάζει», που παρουσιάστηκε από τους συνεισηγητές Siegfried Mureşan (ΕΛΚ, Ρουμανία) και Carla Tavares (S&D, Πορτογαλία)¹.

Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση «*Η επίτευξη μιας ευαίσθητης ισορροπίας μεταξύ των αυξανόμενων χρηματοδοτικών αναγκών της ΕΕ και της απροθυμίας πολλών κρατών μελών να αναλάβουν υψηλότερες πληρωμές προς την ΕΕ ήταν πάντα μια δύσκολη αποστολή. Ωστόσο, ποτέ στο παρελθόν οι πολλές χρηματοδοτικές ανάγκες της ΕΕ δεν ήταν μεγαλύτερες – και, ταυτόχρονα, οι προϋπολογισμοί των κρατών μελών υπόκεινται σε σοβαρούς περιορισμούς. Από την πλευρά των δαπανών, πολλά δαπανηρά έργα βρίσκονται στον ορίζοντα. Ο επόμενος μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να χρηματοδοτήσει την αποπληρωμή του κεφαλαίου των επιχορηγήσεων του*

¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/767242/EPRS_BRI\(2025\)767242_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/767242/EPRS_BRI(2025)767242_EN.pdf)

προγράμματος Next Generation EU (NGEU) από το 2028 και μετά, καθώς και το κόστος δανεισμού που είναι υψηλότερο από το αρχικά προβλεπόμενο, λόγω της αύξησης των επιτοκίων. Άλλα σημαντικά στοιχεία δαπανών θα περιλαμβάνουν την περαιτέρω χρηματοδοτική στήριξη της Ουκρανίας στην άμυνά της έναντι της επιθετικής πολεμικής ενέργειας της Ρωσίας και τη συνακόλουθη συμβολή στην ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση, την ανάγκη ενίσχυσης της άμυνας, της ασφάλειας και της ετοιμότητας της ΕΕ, καθώς και το κόστος της διεύρυνσης της ΕΕ. Επιπλέον, η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να επενδύει σε έργα υψηλής ανάπτυξης και στην πράσινη και ψηφιακή της μετατροπή, προκειμένου να παραμείνει ανταγωνιστική, όπως υπογράμμισε πρόσφατα ο πρώην πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Μάριο Ντράγκι, στην έκθεση υψηλού επιπέδου για την ανταγωνιστικότητα».

Η κατανομή των πόρων στις νέες προτεραιότητες της ΕΕ οδηγεί σε μείωση των παραδοσιακών προτεραιοτήτων της Ένωσης με έντονο αναδιανεμητικό χαρακτήρα, όπως η Πολιτική Συνοχής και η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ). Με βάση αυτό το σενάριο, η Ελλάδα, ως καθαρός δικαιούχος του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, ιδίως μέσω της Πολιτικής Συνοχής και της ΚΑΠ, αναμένεται να αντιμετωπίσει χρηματοδοτικές προκλήσεις σε ό,τι αφορά τη σύγκλιση με την υπόλοιπη ΕΕ.

Η Πολιτική Συνοχής αποτελεί μια θεμελιώδη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαμορφώθηκε από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εμπλουτίστηκε σταδιακά μέχρι σήμερα. Οι αξίες της Πολιτικής Συνοχής πρέπει να διατηρηθούν και να εμπεδωθούν περαιτέρω στην προγραμματική περίοδο μετά το 2028-2034. Η διασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της Ευρώπης με γεωγραφική συνοχή αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ο στόχος της Πολιτικής Συνοχής, όπως καθορίζεται από τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διαχρονικά επαναβεβαιώνεται, παραμένει η μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων και η άρση των καθυστερήσεων των πλέον μειονεκτικών περιοχών.

Στο παρόν διεθνές περιβάλλον αυξημένης γεωπολιτικής ρευστότητας, διαδοχικών κρίσεων και κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων, η Πολιτική Συνοχής καθίσταται ακόμη πιο κρίσιμη για τη σταθερότητα και την ανθεκτικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οφείλει να λειτουργήσει ως μηχανισμός ενίσχυσης της γεωγραφικής και κοινωνικής συνοχής και της συμπεριληπτικής ανάπτυξης, διασφαλίζοντας ότι κανένας τόπος και κανένας πολίτης δεν θα μείνει πίσω. Παράλληλα, θα πρέπει να αναδειχθεί η προστιθέμενη αξία της Πολιτικής Συνοχής στη βελτίωση του οικονομικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής των πολιτών σε όλα τα κράτη μέλη.

Η ΚΑΠ, η οποία θεσπίστηκε το 1962, είναι μια συνεργασία μεταξύ της γεωργίας και της κοινωνίας, μεταξύ της Ευρώπης και των αγροτών της, και αποτελεί βασική κοινή πολιτική για όλες τις χώρες της ΕΕ. Η ΚΑΠ διαχειρίζεται και χρηματοδοτείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο από τους πόρους του προϋπολογισμού της ΕΕ και προβλέπεται στο άρθρο 39 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το οποίο καθορίζει τους στόχους της ΚΓΠ, ορισμένοι από τους οποίους θεωρούνται ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά.

Οι δηλωμένοι στόχοι αυτής της ΚΑΠ είναι:

- ο η αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας μέσω της προώθησης της τεχνικής προόδου και της εξασφάλισης της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής και της βέλτιστης αξιοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδίως της εργασίας·
- ο η εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τη γεωργική κοινότητα, ιδίως μέσω της αύξησης των ατομικών εισοδημάτων των ατόμων που ασχολούνται με τη γεωργία·
- ο η σταθεροποίηση των αγορών·
- ο η εξασφάλιση της διαθεσιμότητας των προμηθειών·
- ο η εξασφάλιση της προμήθειας των καταναλωτών σε λογικές τιμές.

Επιπλέον, η ΚΑΠ στοχεύει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και στη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, στη διατήρηση των αγροτικών περιοχών και των τοπίων σε ολόκληρη την ΕΕ, καθώς και στη διατήρηση μιας ισχυρής αγροτικής οικονομίας μέσω της προώθησης της απασχόλησης στη γεωργία, στις βιομηχανίες γεωργικών τροφίμων και στους συναφείς τομείς.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα μελέτη, θα:

- αναλύσει και θα παρουσιάσει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το επόμενο ΠΔΠ σε ό,τι αφορά την Ελλάδα,
- διεξάγει μια προκαταρκτική ποιοτική / ποσοτική ανάλυση του αντίκτυπου του νέου ΠΔΠ στην ελληνική οικονομία ειδικά σε σχέση με την Πολιτική Συνοχής και την ΚΑΠ.

ΠΔΠ 2021-2027

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται μια σύντομη ανάλυση της αρχιτεκτονικής των προτεραιοτήτων και των οικονομικών μεγεθών των κυριότερων ευρωπαϊκών προγραμμάτων που έχει η Ελλάδα στη διάθεσή της στην τρέχουσα χρηματοδοτική περίοδο.

Πολιτική Συνοχής 2021-2027

Πόροι, αρχιτεκτονική και προγράμματα

Η Πολιτική Συνοχής για την περίοδο 2021-2027 (ΕΣΠΑ 2021-2027) προβλέπει πόρους συνολικού ύψους 26,2 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 20,9 δισ. αφορούν ενωσιακή συμμετοχή και τα υπόλοιπα 5,3 δισ. αφορούν εθνική συνεισφορά. Η ενωσιακή συμμετοχή προκύπτει από πόρους προερχόμενους από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+), το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ).

Το ΕΣΠΑ 2021-2027, με βάση τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες, εστιάζει σε κρίσιμους τομείς πολιτικής όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η πολιτική προστασία, η δίκαιη μετάβαση, η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής κ.ά. Μεταξύ των βασικών στοχεύσεων και χαρακτηριστικών του ΕΣΠΑ 2021-2027 συμπεριλαμβάνεται η προώθηση της κοινωνικής ένταξης, η καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και η αύξηση της απασχόλησης των νέων. Το ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι διασυνδεδεμένο με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα συγχρη-

ματοδοτούμενα προγράμματα και παράλληλα ακολουθεί τους περιορισμούς των Ευρωπαϊκών Κανονισμών για τις θεματικές συγκεντρώσεις και τα κατώτατα ποσοστά. Επιπλέον, υποστηρίζει τις υπόλοιπες Εθνικές Στρατηγικές και τα Εθνικά Σχέδια Δράσης (Enabling conditions), όπως επίσης και το Ταμείο για την Δίκαιη Μετάβαση σε νησιά και στις περιοχές που βρίσκονται σε φάση απολιγνιτοποίησης.

Το ΕΣΠΑ 2021-2027 προβλέπει 8,1 δισ. ευρώ δημόσια δαπάνη για τα δεκατρία Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και 18,2 δισ. δημόσια δαπάνη για τα εννέα τομεακά προγράμματα. Επίσης προβλέπει 314 εκατ. ευρώ για τα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας (Interreg).

Πίνακας κατανομής πόρων ΕΣΠΑ 2021-2027 ανά πρόγραμμα

	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	Δημόσια Χρηματοδότηση (€)	Ενωσιακή Χρηματοδότηση (€)
1	Ανταγωνιστικότητα	3.885.085.491	3.089.121.492
2	Ψηφιακός Μετασχηματισμός	943.004.309	753.325.749
3	Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	3.606.846.168	2.978.012.279
4	Μεταφορές	2.224.091.289	1.854.325.521
5	Πολιτική Προστασία	713.757.943	570.190.646
6	Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή	4.161.594.205	3.324.519.361
7	Τεχνική Βοήθεια & Υποστήριξη Δικαιούχων	504.394.134	405.144.583
8	Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση	1.629.187.543	1.375.059.412
9	Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα	519.637.180	363.746.026
10	Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	639.098.846	543.234.017
11	Κεντρική Μακεδονία	1.440.102.734	1.224.087.320
12	Θεσσαλία	553.885.667	470.802.814
13	Ήπειρος	426.065.900	362.156.013
14	Δυτική Ελλάδα	628.447.202	534.180.118
15	Δυτική Μακεδονία	394.110.958	334.994.311
16	Στερά Ελλάδα	426.065.902	362.156.013
17	Πελοπόννησος	410.088.431	348.575.163
18	Ιόνια Νησιά	287.594.481	244.455.306
19	Βόρειο Αιγαίο	394.019.400	334.916.486
20	Κρήτη	564.537.315	479.856.714
21	Αττική	1.616.995.496	808.497.748
22	Νότιο Αιγαίο	285.352.150	142.676.075
ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΜΕΑΚΩΝ		18.187.598.262	14.713.445.069

ΚΩΔ.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	Δημόσια Χρηματοδότηση (€)	Ενωσιακή Χρηματοδότηση (€)
		1	2
1	Ελλάδα-ΠΓΔΜ	33.312.500	26.650.000
2	Ελλάδα-ΑΛΒΑΝΙΑ	33.312.503	26.650.000
3	Ελλάδα-Ιταλία	106.110.571	79.582.928
4	Ελλάδα-Βουλγαρία	83.953.682	67.162.945
5	Ελλάδα-Κύπρος	57.489.018	45.991.214
ΣΥΝΟΛΟ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ		314.178.274	246.037.087

Στόχοι πολιτικής

Οι πόροι του νέου ΕΣΠΑ κατανέμονται σε πέντε βασικούς Στόχους Πολιτικής (ΣΠ), καθώς και σε έναν Ειδικό Στόχο Δίκαιης Μετάβασης, ως εξής:

ΣΠ1 – Μια Εξυπνότερη Ευρώπη: απορροφά το 20% των συνολικών πόρων και αποσκοπεί στην προώθηση της καινοτομίας και του έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού μέσω της ενίσχυσης της έρευνας, της ψηφιακής μετάβασης και της επιχειρηματικότητας. Ο μακροπρόθεσμος στόχος είναι η δημιουργία μιας ανταγωνιστικής, βιώσιμης και τεχνολογικά προηγμένης οικονομίας. Ειδικότερα, επιχειρείται η ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας μέσα από την παροχή κινήτρων για την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων από startups και από υφιστάμενες επιχειρήσεις, η αναβάθμιση των δεξιοτήτων του δυναμικού και η δημιουργία υποδομών και μηχανισμών στήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, όπως η ίδρυση ενός Innovation Agency, ενώ επιδιώκεται η αύξηση του μέσου μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων και η προώθηση συνεργασιών μέσω clusters.

Επιπλέον, προκρίνεται η στρατηγική επένδυση στο τουριστικό οικοσύστημα με βάση την εθνική και τις περιφερειακές τουριστικές στρατηγικές, προωθείται η ενίσχυση της συνδεσιμότητας μέσω ευρωζωνικών δικτύων υψηλών ταχυτήτων, καθώς και ο ψηφιακός μετασχηματισμός δημόσιου και ιδιωτικού τομέα

ΣΠ2 – Μια Πιο Πράσινη Ευρώπη: καταλαμβάνει το 27% των συνολικών πόρων και στοχεύει στην προώθηση της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, στην ενίσχυση των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων και στην προστασία του περιβάλλοντος.

ΣΠ3 – Μια Πιο Διασυνδεδεμένη Ευρώπη: απορροφά το 8% των πόρων και στοχεύει στην βελτίωση της συνδεσιμότητας μέσα από την ανάπτυξη προσβάσιμων, ποιοτικών, πολυτροπικών, έξυπνων και βιώσιμων υποδομών μεταφορών. Προβλέπει, ειδικότερα, την αναβάθμιση των διευρωπαϊκών οδικών δικτύων και την ενίσχυση των διαπεριφερειακών και διασυνοριακών συνδέσεων στις οδικές μεταφορές, την ανάπτυξη ενός ασφαλούς σιδηροδρομικού δικτύου που θα λειτουργεί με ηλεκτροκίνηση, αλλά και την αναβάθμιση των υφιστάμενων γραμμών, την διασύνδεση νησιών με την ηπειρωτική χώρα και την βελτίωση των λιμένων, μέσω της εγκατάστασης συστημάτων ασφάλειας και πληροφόρησης. Προτάσσει, ακόμη, τις επενδύσεις σε συστήματα ασφάλειας της εναέριας κυκλοφορίας και διευκόλυνση της πρόσβασης ΑμεΑ σε όλες τις μεταφορές.

ΣΠ4 – Μια Πιο Κοινωνική Ευρώπη: καταλαμβάνει το 30% των πόρων και εστιάζει στις επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό, στη βελτίωση των δεξιοτήτων και στη διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά για όλους τους πολίτες.

ΣΠ5 – Μια Ευρώπη πιο Κοντά στους Πολίτες της: καταλαμβάνει το 6% των πόρων και αποσκοπεί στην προώθηση βιώσιμης και ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης μέσα από τη στήρι-

ξη τοπικών πρωτοβουλιών και συμμετοχικών δράσεων, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών.

Ειδικός Στόχος σχετικά με τη Δίκαιη Μετάβαση: εστιάζει σε στοχευμένες δράσεις, μέσα από τις οποίες θα επιτευχθεί ομαλά η διαδικασία απολιγνιτοποίησης των περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας, της Μεγαλόπολης και κάποιων νησιών και η προσαρμογή των περιοχών αυτών στο ενεργειακό μοντέλο. Από ο ειδικός στόχος καταλαμβάνει το 7% των πόρων.

ΚΑΠ 2021-2027

Τα τελευταία χρόνια, έχουν προκύψει διάφορες σύγχρονες προκλήσεις για την αλυσίδα της αγροδιατροφής, οι οποίες επηρεάζουν την ίδια την γεωργική παραγωγή, όπως η κλιματική αλλαγή, το περιβάλλον, η ποιότητα και η ασφάλεια των τροφίμων, καθώς και οι νέες καταναλωτικές συμπεριφορές.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπάθησε να αντιμετωπίσει αυτές τις προκλήσεις σχεδιάζοντας νέες πολιτικές, όπως η ΚΑΠ (2021-2027) και η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050.

Οι πολιτικές αυτές αποσκοπούσαν:

- στη δημιουργία ενός υγιούς, ασφαλούς και φιλικού προς το περιβάλλον συστήματος παραγωγής, μέσω της υιοθέτησης και της εφαρμογής βιώσιμων μεθόδων παραγωγής, όπως η έξυπνη γεωργία, η βιολογική γεωργία και η αγροοικολογία,
- στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην παραγωγή ποιοτικών και ασφαλών τροφίμων, τόσο για την αντιμετώπιση των κινδύνων για την επισιτιστική ασφάλεια όσο και για την ανταπόκριση στην αναμενόμενη έκρηξη της παγκόσμιας ζήτησης.

Η τρέχουσα ΚΑΠ επικεντρώνεται σε δέκα συγκεκριμένους οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς στόχους: ανταγωνιστικότητα, αλυσίδα αξίας των τροφίμων, δίκαιο εισόδημα, κλιματική αλλαγή, προστασία του περιβάλλοντος, αγροτικές περιοχές, ανανέωση των γενεών, τρόφιμα και υγεία, καθώς και στον οριζόντιο στόχο της γνώσης, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης, οι οποίοι διαρθρώνονται γύρω από τρεις γενικούς στόχους:

- Έξυπνη, ανθεκτική, διαφοροποιημένη γεωργία και επισιτιστική ασφάλεια,
- Προστασία του περιβάλλοντος και δράση για το κλίμα, συμβολή στους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους της ΕΕ,
- Κοινωνικοοικονομικός ιστός των αγροτικών περιοχών.

Η ΚΑΠ 2021-2027 δίνει μεγαλύτερη έμφαση στα αποτελέσματα και τις επιδόσεις της πολιτικής σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, με τα κράτη μέλη να υποχρεούνται να καταρτίζουν στρατηγικά σχέδια για την εφαρμογή στην επικράτειά τους, και ενσωματώνει στο θεσμικό πλαίσιο των στρατηγικών της τη «στρατηγική από το αγρόκτημα στο τραπέζι» και τη «στρατηγική για τη βιοποικιλότητα», που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και ενισχύουν τη φιλοδοξία των πράσινων στόχων αυτής της πολιτικής.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων, προβλέπονται διατάξεις για τη μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων, τη μείωση των απωλειών θρεπτικών ουσιών του εδάφους, την αύξηση της βιολογικής γεωργίας στο 1/4 της καλλιεργούμενης γης και την ενίσχυση της ποικιλομορφίας του τοπίου.

Οι χρηματοδοτικοί πόροι της ΚΑΠ 2021-2027 για την Ελλάδα

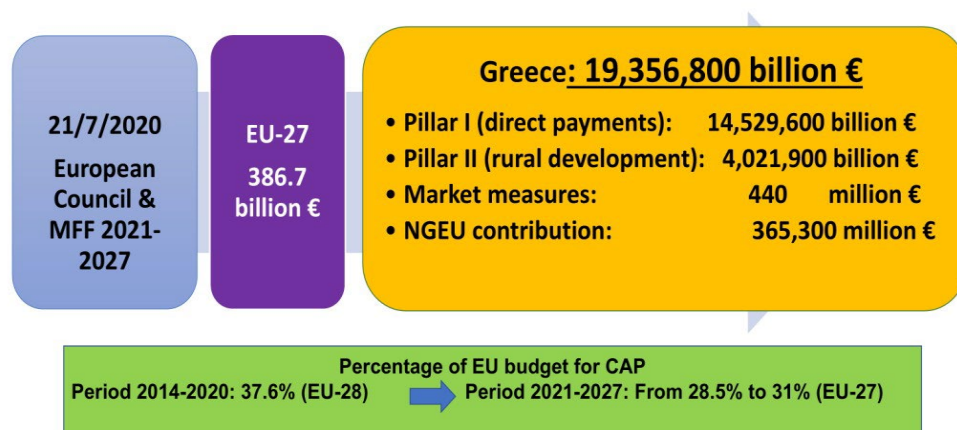
Για τη χρηματοδότηση αυτών των πολιτικών, η ΕΕ διέθεσε στη νέα ΚΑΠ 386,7 δισεκατομμύρια ευρώ (περίπου το 31% του προϋπολογισμού της ΕΕ) για την περίοδο 2021-2027, τα οποία διαρθρώνονται σε δύο ξεχωριστά ταμεία: το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), το οποίο ορίστηκε σε 291,1 δισ. ευρώ (σε τρέχουσες τιμές) και προορίζεται για τον πρώτο πυλώνα των άμεσων ενισχύσεων, και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το οποίο ανέρχεται σε 95,5 δισ. ευρώ και προορίζεται για τον δεύτερο πυλώνα της αγροτικής ανάπτυξης. Σε αυτό προστέθηκαν 8 δισ. από το Next Generation EU, για να βοηθηθούν οι αγροτικές περιοχές να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες διαρθρωτικές αλλαγές για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της ψηφιακής μετάβασης.

Το μερίδιο της ΚΑΠ στον συνολικό προϋπολογισμό της ΕΕ έχει μειωθεί από περίπου 60% στις αρχές της δεκαετίας του 1990 σε 40% στα μέσα της δεκαετίας του 2010 και σε 28-31% στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο.

Για την Ελλάδα, ο προϋπολογισμός της ΚΑΠ 2021-2027 ανήλθε σε 19,356 δισεκατομμύρια ευρώ (συμπεριλαμβανομένης της συνεισφοράς του προγράμματος Next Generation EU (NGEU) ύψους 365,3 εκατομμυρίων ευρώ), ποσό ελαφρώς χαμηλότερο από αυτό της προηγούμενης περιόδου 2014-2020 (-0,5 %) (γράφημα 2).

Η κατανομή των πόρων του στρατηγικού σχεδίου της ΚΑΠ έφθασε το 75% του συνολικού ποσού για τον πρώτο πυλώνα (14,5 δισ. ευρώ) και το 21% (4 δισ. ευρώ) για τον δεύτερο πυλώνα.

CAP 2021-2027 Budget

Ενώ η εφαρμογή της νέας ΚΑΠ είχε προγραμματιστεί να ξεκινήσει το 2021, η πανδημία και ο πόλεμος στην Ουκρανία δημιούργησαν ένα νέο περιβάλλον που ανάγκασε την Επιτροπή να αποφασίσει την εφαρμογή διετούς μεταβατικής περιόδου για τα έτη 2021 και 2022. Για την Ελλάδα, η μεταβατική περίοδος απορρόφησε σχεδόν 5,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

RRF: Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»

Ο μηχανισμός του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ως απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας, αποτελεί αναμφίβολα σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση εξεύρεσης κοινών ευρωπαϊκών λύσεων στις αλληπάλλληλες, επικαλυπτόμενες κρίσεις και προκλήσεις της εποχής. Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), ως επιμέρους πρόγραμμα του Next Generation EU, θεσπίστηκε για να στηρίζει δημόσιες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις των κρατών μελών, ώστε να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας, διασφαλίζοντας συγχρόνως την πράσινη και τη ψηφιακή μετάβαση, με στόχο οι οικονομίες των κρατών μελών να καταστούν πιο βιώσιμες και ανθεκτικές. Ένα συνολικό ποσό μέχρι 672,5 δισ. ευρώ μέσω κεντρικού δανεισμού σε επίπεδο ΕΕ έχει τεθεί στη διάθεση των χωρών μελών, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν Εθνικά Σχέδια Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που συμφωνήθηκαν με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η πορεία υλοποίησής τους παρακολουθείται από αυτή. Πρόκειται για μία εντελώς διαφορετική αντιμετώπιση σε σχέση με την κρίση χρέους της προηγούμενης δεκαετίας, που οδήγησε σε βαθιές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στη χώρα μας.

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», εγκρίθηκε στις 13 Ιουλίου 2021 από το Συμβούλιο Οικονομικών Δημοσιονομικών Θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συνολικό προϋπολογισμό 30,5 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 17,8 δισ. ευρώ για επιχορηγήσεις και 12,7 δισ. για δάνεια.

Το ελληνικό σχέδιο θέτει σε διακηρυκτικό επίπεδο ιδιαίτερα φιλόδοξους στόχους, οι οποίοι διατυπώνονται στην εισαγωγή του: *«Να πυροδοτήσει μια θεμελιώδη αλλαγή οικονομικού υποδείγματος προς ένα πιο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο παραγωγικό μοντέλο, με πιο αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα ποιοτικό και αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, προσβάσιμο σε όλους».*

Το σκέλος των επιχορηγήσεων διαρθρώθηκε σε 4 πυλώνες:

- Πυλώνας 1: Πράσινη Μετάβαση
- Πυλώνας 2: Ψηφιακή Μετάβαση
- Πυλώνας 3: Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή

- Πυλώνας 4: Ιδιωτικές Επενδύσεις και Μετασχηματισμός της Οικονομίας

Για το σκέλος των δανείων το Εθνικό Σχέδιο προβλέπει την κατεύθυνση του συνόλου των δανειακών κεφαλαίων που έχει στη διάθεσή της η χώρα σε ιδιωτικές επενδύσεις, με τη μορφή επίσης δανείων ή άλλων επιστρεπτέων χρηματοδοτήσεων. Ο σκοπός είναι εδώ εμφανής: να αποπληρωθούν τα δάνεια από τις επιχειρήσεις προς το Δημόσιο και άρα, με τη σειρά του το Δημόσιο να αποπληρώσει τα δανειακά κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης στην ΕΕ χωρίς να επιβαρυνθεί το δημόσιο χρέος. Τα δάνεια θα κατευθυνθούν σε ιδιωτικές επενδύσεις που εμπίπτουν σε πέντε γενικές κατηγορίες: α) ψηφιακός μετασχηματισμός, β) πράσινη μετάβαση, γ) εξωστρέφεια, δ) ανάπτυξη οικονομιών κλίμακας μέσω συνεργασιών, εξαγορών και συγχωνεύσεων, ε) καινοτομία – έρευνα & ανάπτυξη.

Τον Φεβρουάριο του 2023 ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) τροποποιήθηκε ώστε να συμπεριλάβει την εφαρμογή του σχεδίου REPowerEU (το σχέδιο αφορούσε στην αντιμετώπιση των συνεπειών στην παγκόσμια αγορά ενέργειας εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία). Ουσιαστικά, η τροποποίηση του Κανονισμού καθόριζε ένα συγκεκριμένο σύνολο στόχων, που θα έπρεπε να συμπεριληφθούν στα υφιστάμενα εγκεκριμένα εθνικά σχέδια -ως μέρος ειδικού κεφαλαίου για το REPowerEU- ώστε να κινητοποιηθούν το συντομότερο δυνατόν οι διαθέσιμοι πόροι και να υλοποιηθούν επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την ενεργειακή ανθεκτικότητα της ΕΕ. Παράλληλα, δόθηκε η δυνατότητα στα κράτη μέλη να επεκτείνουν τα δανειακά σκέλη των εθνικών τους σχεδίων, μέσω αίτησης και αξιοποίησης των αδιάθετων δανειακών κεφαλαίων του ΤΑΑ.

Συγκεκριμένα, η προτεινόμενη τροποποίηση του «Ελλάδα 2.0», περιλάμβανε:

- την προσθήκη μεταρρυθμίσεων στους τομείς του κτηματολογίου, της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης και της φορολογίας.
- την απένταξη αρκετών μέτρων και έργων από το αρχικό εγκεκριμένο Σχέδιο,
- την προσθήκη νέων μέτρων, όπως η επιθεώρηση της σεισμικής αντοχής κρίσιμων δημόσιων υποδομών,
- την υποβολή αιτήματος για λήψη πρόσθετων πόρων ύψους 5 δισ. ευρώ, τα οποία θα προστεθούν στο υφιστάμενο δανειακό σκέλος του Σχεδίου,
- την υποβολή αιτήματος για πρόσθετο κεφάλαιο 769 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του REPowerEU, το οποίο αφορά σε μέτρα, επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις: (i) ενεργειακής απόδοσης που σχετίζονται με ενεργειακές ανακαινίσεις για νοικοκυριά και επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, (ii) αύξησης της διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, (iii) αποθήκευσης της ενέργειας, καθώς και (iv) μετάβασης προς ένα έξυπνο δίκτυο και συστήματα διαμοιρασμού της ενέργειας,

- την υποβολή αιτήματος για μεταφορά μέρους του μεριδίου της χώρας από το αποθεματικό προσαρμογής στο Brexit, ύψους 25,6 εκατ. ευρώ, στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0».

Μετά την έγκριση του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» στις 05.12.2023, οι συνολικοί πόροι του Σχεδίου αυξήθηκαν κατά 5,8 δισ., με αποτέλεσμα η συνολική χρηματοδότηση της χώρας να ανέρχεται σήμερα στα 36 δισ. ευρώ.

Ειδικότερα:

- το σκέλος των μη επιστρεπτέων ενισχύσεων (επιχορηγήσεις) αυξήθηκε κατά 768.069.923 ευρώ με το συνολικό ποσό να ισούται με το ανώτατο μερίδιο κατανομής που δικαιούται η χώρα, και ανέρχεται πλέον σε 18,2 δισ. ευρώ.
- το σκέλος των δανείων αυξήθηκε κατά 5 δισ. και ανέρχεται πλέον σε 17,7 δισ. ευρώ.

Συνολικοί Πόροι «Ελλάδα 2.0»

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ (εκατ. €)	ΔΑΝΕΙΑ (εκατ. €)	ΣΥΝΟΛΟ (εκατ. €)
18.220,38	17.727,54	35.947,92

Η εισροή (εκταμίευση) πόρων από την ΕΕ προς τη χώρα πραγματοποιείται μετά την επίτευξη συγκεκριμένων οροσήμων και στόχων, ποιοτικών και ποσοτικών, δηλαδή, μέτρων προόδου των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων του Σχεδίου.

Μέχρι 30.06.2025 οι συνολικές εισροές πόρων από την ΕΕ προς τη χώρα:

- ανήλθαν στα 21,3 δισ. ευρώ ποσό που αντιστοιχεί στο 59% των συνολικών πόρων (επιχορηγήσεις και δάνεια) που δικαιούται να λάβει η χώρα,
- αναλύονται σε 9,9 δισ. ευρώ για το σκέλος των μη επιστρεπτέων ενισχύσεων (επιχορηγήσεις), ποσό που αντιστοιχεί στο 55% των συνολικών πόρων μη επιστρεπτέων ενισχύσεων,
- αναλύονται σε 11,4 δισ. ευρώ για το σκέλος των δανείων ποσό που αντιστοιχεί στο 64% των συνολικών δανειακών πόρων.

Ειδικότερα, έχουν εκταμιευτεί η προκαταβολή καθώς και, μετά την ολοκλήρωση των 139 σχετικών Οροσήμων και Στόχων, οι πέντε (5) πρώτες τμηματικές καταβολές (δόσεις) επιχορηγήσεων και δανείων όπως αναλυτικά παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Η Ελλάδα θα πρέπει να λάβει από τον Μηχανισμό ακόμη 14,6 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις και δάνεια. Το ποσό αυτό θα πρέπει να εκταμιευθεί μετά την

αξιολόγηση της μελλοντικής εκπλήρωσης των υπόλοιπων 242 Οροσήμων και Στόχων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο και, σαφώς, πριν από το τέλος του 2026 που ολοκληρώνεται ο Μηχανισμός.

Εκταμίευση δόσεων από την ΕΕ έως 30.6.2025

ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗΣ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ (εκατ. €)	ΔΑΝΕΙΑ (εκατ. €)
Προκαταβολή	9/8/2021	2.310,09	1.654,58
1	8/4/2022	1.717,76	1.845,49
2	19/1/2023	1.717,76	1.845,49
3	28/12/2023	1.687,42	1.947,74
Προκαταβολή	25/1/2024	158,73	-
4 ^A	24/7/2024	-	2.327,20
4 ^B	16/10/2024	998,60	-
5	2/5/2025	1.345,92	1.781,31
ΣΥΝΟΛΟ		9.936,29	11.411,81

Λοιπά Ταμεία

Επιπλέον των ανωτέρω χρηματοδοτικών εργαλείων στη διάθεση της χώρας για την περίοδο 2021-2027 το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας, το Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης και Ένταξης και το Μέσο Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων του Ταμείου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων που αθροίζουν σε συνολική δημόσια χρηματοδότηση 2 περίπου δισ. ευρώ.

ΚΩΔ.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	Δημόσια Χρηματοδότηση (€)	Ενωσιακή Χρηματοδότηση (€)
		1	2
1	Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας	59.328.206	45.583.386
2	Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης	565.061.349	434.266.392
3	Μέσο Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων του Ταμείου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων	1.444.779.191	1.104.609.427
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ		2.069.168.746	1.584.459.204

ΠΔΠ 2028-2034

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται μια προκαταρκτική ανάλυση της αρχιτεκτονικής, των προτεραιοτήτων και του μεγέθους των πόρων που έχει στη διάθεσή της η Ελλάδα για την προγραμματική περίοδο 2028-2034 με βάση την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η συνολική πρόταση σε σχέση με τις συνεχώς διευρυμένες ανάγκες της ΕΕ

Το ιστορικό

Η πρόταση για το ΠΔΠ 2028-2034 πηγάζει από τις νέες πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ, τις οποίες εξυπηρετεί στο πλαίσιο μιας νέας αρχιτεκτονικής. Αναμφίβολα, αντανακλά μια ανατροπή των προτεραιοτήτων της ΕΕ.

Το 2019, η στρατηγική ατζέντα της ΕΕ έθεσε στο επίκεντρο την κλιματική αλλαγή – περιγράφοντάς την ως «υπαρξιακή απειλή»– με κορυφαίες προτεραιότητες, συγκεκριμένα «την οικοδόμηση μιας κλιματικά ουδέτερης, πράσινης, δίκαιης και κοινωνικής Ευρώπης», αλλά από τότε ο κόσμος έχει αλλάξει.

Η πανδημία, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η ενεργειακή κρίση, οι μεταναστευτικές πιέσεις και ο ανταγωνισμός μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας συνέβαλαν στην αλλαγή της ατζέντας της ΕΕ.

Ήνε όλο και πιο σαφές ότι η άμυνα, η ασφάλεια, η ανταγωνιστικότητα, η διεύρυνση (Ουκρανία και χώρες των Δυτικών Βαλκανίων) και η εξωτερική πολιτική θα ήταν οι προτεραιότητες που αναμενόταν να αυξήσουν σημαντικά το μερίδιό τους στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Η αναδιάταξη των προτεραιοτήτων της Ένωσης οδηγεί σε μια οικονομία «άμυνας και ασφάλειας», που επιδιώκει πρόσθετους πόρους ύψους σχεδόν 800 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η Πολιτική Συνοχής και η ΚΑΠ αναμένονταν από καιρό να είναι τα πρώτα πιθανά θύματα. Η πράσινη-κοινωνική-αγροτική Ευρώπη άρχισε σιγά-σιγά να θεωρείται ως πιθανή μεγάλη χαμένη, παρά την αναγνώριση του σημαντικού ρόλου της γεωργίας στην επισιτιστική (και γενικότερα) ασφάλεια και την

Πολιτική Συνοχής στην αντιμετώπιση κλιματικών κοινωνικών και αναπτυξιακών ελλειμμάτων.

Πόροι και αρχιτεκτονική

Στις 16 Ιουλίου 2025, η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο αρμόδιος Επίτροπος για τον προϋπολογισμό ανακοίνωσαν το πολυαναμενόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο για την περίοδο 2028-2034, ύψους 1,98 τρισεκατομμυρίων ευρώ ή 1,26% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ) της Ένωσης. Ένα ποσό πολύ υψηλότερο από τον προϋπολογισμό της τρέχουσας περιόδου 2021-2027, που ανέρχεται σε 1,074 τρισεκατομμύρια ευρώ και 1,05% του ΑΕΕ της Ένωσης, το οποίο, με την προσθήκη του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (RRF), είχε ανέλθει σε 1,8 τρισεκατομμύρια ευρώ.

Σύμφωνα με το έγγραφο επικοινωνίας της Επιτροπής (16.7.2025) «Ο νέος προϋπολογισμός της ΕΕ θα είναι ένας προϋπολογισμός βασισμένος σε πολιτικές. Η επόμενη γενιά χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ πρέπει να αποτελεί ένα συνεκτικό σύνολο, που θα συμβάλει στην προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας σε προτεραιότητες όπως η ανταγωνιστικότητα, η ασφάλεια, η απανθρακοποίηση, η βιωσιμότητα και η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Τα προγράμματα του ανανεωμένου προϋπολογισμού της ΕΕ έχουν σχεδιαστεί ώστε να είναι συμπληρωματικά, επιτρέποντας τον συνδυασμό πόρων για τη στήριξη των ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων, τόσο εντός της Ένωσης όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο».

Η πρόταση δημιουργεί τρεις βασικούς πυλώνες:

Ο πρώτος πυλώνας, με την ονομασία «Το Ταμείο», με προϋπολογισμό περίπου 895 δισεκατομμυρίων ευρώ, που περιλαμβάνει τις προτεραιότητες της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, την αλιεία και τη ναυτιλία, την ευημερία και την ασφάλεια για την περίοδο 2028-2034, αποτελείται από τα εθνικά και περιφερειακά σχέδια εταιρικής σχέσης (NRPP) με επιμέρους προϋπολογισμό 453 δισεκατομμυρίων ευρώ, για την Πολιτική Συνοχής και 300 δισεκατομμυρίων ευρώ για την ΚΑΠ. Στον ίδιο πυλώνα περιλαμβάνονται, με μικρότερους προϋπολογισμούς, το EU Facility, καθώς και τα ταμεία για τη μετανάστευση και την ασφάλεια των συνόρων.

Αναλυτικότερα, τα κυριότερα χαρακτηριστικά των εθνικών σχεδίων, που έχουν ιδιαίτερη σημασία σε σχέση με τις προτεραιότητες της Ελλάδας, έχουν ως εξής (τα παρακάτω ποσά αφορούν στο σύνολο του ΠΔΠ και όχι στον εθνικό φάκελο της χώρας):

- Η στήριξη των γεωργών και των αλιέων οριοθετείται σε 302 δισ. ευρώ, ενώ επιπλέον διπλασιάζεται το γεωργικό αποθεματικό, το οποίο ανέρχεται σε 900 εκατ. ευρώ ετησίως.
- Η στήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών οριοθετείται σε τουλάχιστον 218 δισ. ευρώ.

- Τα σχέδια θα περιλαμβάνουν στόχο δαπανών 14% για κοινωνικές πολιτικές (εξαιρουμένων της γεωργίας και της αλιείας και του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα). Αυτό αποφέρει 100 δισεκατομμύρια ευρώ για κοινωνικούς στόχους και κοινωνικές επενδύσεις που παρακολουθούνται για πρώτη φορά σε ολόκληρο τον προϋπολογισμό της ΕΕ.
- Ελάχιστο ποσό 34 δισεκατομμυρίων ευρώ διατίθεται για τη μετανάστευση και τη διαχείριση των συνόρων, τριπλασιάζοντας τα τρέχοντα ποσά.
- 63,2 δισεκατομμύρια ευρώ για τον μηχανισμό Facility for Union Actions τριπλασιάζοντας τα τρέχοντα ποσά του Ταμείου Αλληλεγγύης της ΕΕ και του Ταμείου Εσωτερικών Υποθέσεων που αφορά ιδίως στην αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων και φυσικών καταστροφών.

Ο δεύτερος πυλώνας, με την ονομασία «Ανταγωνιστικότητα», έχει συνολικό προϋπολογισμό 589,6 δισεκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων 450,5 δισ. διατίθενται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των προγραμμάτων Erasmus+, Horizon Europe, Άμυνα και Διάστημα, Καθαρές Τεχνολογίες, Ψηφιακή Ηγεσία και Μηχανισμός Σύνδεσης της Ευρώπης.

Ο τρίτος πυλώνας, με την ονομασία «Εξωτερική πολιτική», με 215,2 δισ. ευρώ, περιλαμβάνει το Ταμείο για την Παγκόσμια Ευρώπη με αναφορά σε έξι περιφερειακούς φακέλους, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών εξωτερικής πολιτικής και της διεύρυνσης της ΕΕ.

Ειδικά για την Πολιτική Συνοχής η πρόταση της Επιτροπής σημαίνει ότι:

- Περίπου 450 δισεκατομμύρια ευρώ θα διατεθούν για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, συμπεριλαμβανομένων των αλιευτικών και αγροτικών κοινοτήτων.
- Ελάχιστο ποσό 218 δισεκατομμυρίων ευρώ εξασφαλίζεται για τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, με την υποχρέωση των κρατών μελών να τηρούν το ελάχιστο επίπεδο πόρων που ορίζεται στον κανονισμό. Το τρέχον Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλληλεγγύης τριπλασιάζει τον προϋπολογισμό του σε 20 δισ. ευρώ στο πλαίσιο του Facility for Union Actions.
- Το τρέχον πρόγραμμα Interreg για την εδαφική συνεργασία θα λάβει αυξημένο προϋπολογισμό ύψους 10 δισ. ευρώ.
- Πρόσθετη χρηματοδότηση θα διατεθεί από τη διευκόλυνση της ΕΕ στο πλαίσιο της υποστήριξης των δράσεων της Ένωσης ύψους 11,5 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένων πόλεων, διαπεριφερειακής καινοτομίας και διασυνοριακών έργων.
- Διαφοροποιημένα ποσοστά εθνικής συγχρηματοδότησης με βάση το επίπεδο ανάπτυξης κάθε περιφέρειας (15% για τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, 40% για τις περιφέρειες σε μεταβατικό στάδιο και 60% για τις πιο αναπτυγμένες περιφέρειες).

Τα εθνικά σχέδια και η ενοποίηση πόρων ταμείων και προγραμμάτων

Η ενοποίηση των πολλών χρηματοδοτικών μέσων και η αντικατάσταση εκατοντάδων προγραμμάτων από 27 εθνικά σχέδια είναι μια από τις πιο ενδιαφέρουσες καινοτομίες της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Την τρέχουσα χρηματοδοτική περίοδο, ο προϋπολογισμός της ΕΕ κατέστη αναγκαίο να ανταποκριθεί σε νέες ανάγκες, καθώς και σε μεγάλες και απρόβλεπτες κρίσεις εντός και εκτός της ΕΕ. Σύμφωνα με την Κομισιόν, το γεγονός αυτό ανέδειξε τους περιορισμούς του σχεδιασμού, όπως επιβεβαιώθηκε από την ενδιάμεση αναθεώρηση, η οποία προώθησε πολλαπλές αλλαγές για την αντιμετώπιση των συνεχών κρίσεων. Παρείχε στήριξη για την αντιμετώπιση των απρόβλεπτων καταστάσεων της πανδημίας COVID-19, του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, καθώς και των όλο και πιο μεγάλων φυσικών καταστροφών. Στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό απαιτούσε αλλαγές στα υφιστάμενα προγράμματα και εργαλεία ή ακόμη και νέα νομοθεσία, και επομένως ο χρονοπρογραμματισμός αποδείχτηκε δύσκολος χρονοβόρος και σε πολλές περιπτώσεις αναποτελεσματικός. Η ανακατατεύθυνση των πόρων έγινε πολλές φορές σε βάρος σημαντικών πολιτικών στόχων και ιδιαίτερα σε βάρος της πολιτικής συνοχής. Ο λόγος για αυτή την κατακερματισμένη προσέγγιση έγκειται στην έλλειψη ευελιξίας της αρχιτεκτονικής του τρέχοντος ΠΔΠ το οποίο είχε σχεδιαστεί για να εξασφαλίζει προβλεψιμότητα. Επιπλέον, όπου υπήρχαν ειδικές προβλέψεις για αποθεματικά ασφαλείας ή έκτακτων καταστάσεων, αυτά αποδείχτηκαν πολύ περιορισμένα ποσοτικά για την αντιμετώπιση των νέων αναγκών.

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει για την επίδραση του πληθωρισμού στον τρέχοντα προϋπολογισμό. Ο πολύ υψηλός πληθωρισμός τα έτη 2021-2024 επηρέασε αρνητικά το τρέχον ΠΔΠ καθώς η αγοραστική του δύναμη μειώθηκε σε πραγματικούς όρους. Τα ανώτατα όρια δαπανών του ΠΔΠ προσαρμόζονται ετησίως με σταθερό αποπληθωριστικό συντελεστή 2%, ο οποίος ήταν σημαντικά χαμηλότερος από τον πραγματικό πληθωρισμό κατά την περίοδο 2021-2024. Ο μηχανισμός προσαρμογής που βασίζεται σε σταθερό συντελεστή παρέχει προβλεψιμότητα στους δικαιούχους για την πραγματοποίηση μακροπρόθεσμων επενδύσεων και στις συνεισφορές των κρατών μελών. Αλλά την ίδια στιγμή, επηρεάζεται η την οικονομική ικανότητα του προϋπολογισμού της ΕΕ σε πραγματικούς όρους. Με βάση προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέχρι το τέλος του 2027, το ΠΔΠ θα έχει χάσει το 6,5% της αξίας του. Ο πιο άμεσος αντίκτυπος του πληθωρισμού αφορά στο σύνολο των δαπανών στήριξης (ενοίκια, ενέργεια, συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, μισθοδοσία, τεχνική βοήθεια κ.ά.), στο κόστος των έργων και επενδύσεων (για τις ίδιες επενδύσεις απαιτείται μεγαλύτερος προϋπολογισμός) καθώς και στο κόστος χρηματοδότησης εργαλείων όπως το NGEU.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «η αρχιτεκτονική του τρέχοντος ΠΔΠ παραμένει περίπλοκη, με 52 προγράμματα και μέσα που συχνά χρηματοδοτούν παρόμοιες

δραστηριότητες, αλλά διαφέρουν ως προς τη λογική παρέμβασης, τα κριτήρια επιλεξιμότητας, τις ομάδες-στόχους και τη διοικητική διαχείριση. Για παράδειγμα, 13 προγράμματα εντός και εκτός του ΠΔΠ χρηματοδοτούν επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας, εννέα χρηματοδοτούν τις ψηφιακές τεχνολογίες και την ψηφιοποίηση και περισσότερα από δέκα προγράμματα υποστηρίζουν την υγεία και την υγειονομική περίθαλψη». Επιπλέον, επίσης με βάση την Κομισιόν, «οι διαφορετικές προτεραιότητες, η διοίκηση και οι εσωτερικοί κανόνες των προγραμμάτων περιορίζουν τη δυνατότητα αποτελεσματικού συνδυασμού διαφορετικών πηγών χρηματοδότησης. Οι κύριοι παράγοντες είναι οι διαφορετικοί κύκλοι και ο διαφορετικός χρονισμός των προγραμμάτων άμεσης, έμμεσης και κοινής διαχείρισης, η διακρατική (για τα προγράμματα άμεσης διαχείρισης) ή εθνική (για τα προγράμματα κοινής διαχείρισης) εστίαση των επενδύσεων και οι σχετικοί κανόνες, οι διαφορετικές αρχές που είναι αρμόδιες για τις δηλώσεις δαπανών, η πολυπλοκότητα των έργων με πολλούς δικαιούχους και η χρήση διαφορετικών μορφών χρηματοδότησης — χρηματοδότηση βάσει κόστους ή βάσει επιδόσεων που δεν συνδέεται με το κόστος.²

Το διοικητικό βάρος τόσο των εθνικών διαχειριστικών αρχών όσο και των δικαιούχων και ωφελούμενων των προγραμμάτων αποδείχτηκε και αυτή την χρηματοδοτική περίοδο δυσβάσταχτο. Στις συνήθειες δυσκολίες ήρθαν να προστεθούν οι διαφορετικές απαιτήσεις του RRF σε σχέση με τα προγράμματα που υλοποιούνται με κοινή διαχείριση, είτε σε ό,τι αφορά τις διοικητικές και διαχειριστικές διαδικασίες είτε σε ό,τι αφορά τον συγχρονισμό μεταξύ τους. Αντί να προωθηθούν οι συνέργειες μεταξύ RRF και ERDF, ESF κ.λπ, οι σφιχτότερες προθεσμίες του RRF οδήγησαν τα κράτη μέλη να επικεντρωθούν σε αυτό το μέσο, γεγονός που, με τη σειρά του, οδηγεί ήδη σε καθυστερήσεις στην υλοποίηση των προγραμμάτων κοινής διαχείρισης. Ταυτόχρονα, το διακριτό πλαίσιο που διέπει την ΚΑΠ δεν επέτρεψε επίσης τη μεγιστοποίηση των συνεργειών μεταξύ των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης και των υπολοίπων.

Το έλλειμμα ευελιξίας, ο μεγάλος αριθμός των προγραμμάτων και εργαλείων και ο συνεπαγόμενος κατακερματισμός του πλαισίου διακυβέρνησης και διαχείρισης, καθώς και η ανάγκη για περαιτέρω απλοποίηση οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μεταξύ άλλων, να προτείνει την συγχώνευση διαφόρων προγραμμάτων σε μεγαλύτερα προγράμματα και, ιδίως, να προτείνει τη δημιουργία 27 «Εθνικών και περιφερειακών σχεδίων εταιρικής σχέσης για επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις» ή εν συντομία 27 εθνικών σχεδίων.

Με βάση την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «τα εκατοντάδες προγράμματα που έχουν υιοθετηθεί στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής θα ενσωματωθούν σε ένα εθνικό και περιφερειακό σχέδιο εταιρικής σχέσης ανά κράτος μέλος και σε ένα πρόγραμμα Interreg. Το σχέδιο θα ενσωματώνει τις διαστάσεις που καλύπτονται επί του παρόντος στη συμφωνία εταιρικής σχέσης και στα προγράμματα, ενισχύοντας τη συνοχή των πολιτικών μέσω μιας ενιαίας προγραμματικής άσκησης και μεγιστοποιώντας τις συνέργειες. Ένα

² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT 16.7.2025 SWD(2025) 570 final/2

ενιαίο πλαίσιο θα καθορίζει τους κανόνες που διέπουν τη χρηματοδότηση των σχεδίων. Την κατανομή των επιμέρους κονδυλίων, μειώνοντας τους κινδύνους αλληλεπικάλυψης μεταξύ των πλαισίων και μειώνοντας σημαντικά το διοικητικό κόστος τόσο για τις αρχές των κρατών μελών όσο και για τους δικαιούχους. Κάθε κράτος μέλος, με τη στενή συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών, όπως οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, θα είναι υπεύθυνο για την κατάρτιση του σχεδίου του και για την πρόταση των σχετικών βασικών επενδύσεων, μεταρρυθμίσεων και άλλων παρεμβάσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να οργανωθούν σε θεματικά/τομεακά και/ή περιφερειακά κεφάλαια (...) Σύμφωνα με την αρχή της εταιρικής σχέσης και τις ρυθμίσεις πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, οι περιφέρειες και άλλοι εδαφικοί και τοπικοί φορείς, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και συγκεκριμένοι τομείς θα παραμείνουν στο επίκεντρο των σχεδίων. Όπως και στην τρέχουσα πολιτική συνοχής, τα κράτη μέλη θα μπορούν να επιλέξουν να έχουν περιφερειακά/εδαφικά κεφάλαια, παρόμοια με ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα, σύμφωνα με το συνταγματικό, νομικό και διοικητικό τους πλαίσιο ή τις προτιμήσεις τους, καθώς και θεματικά/τομεακά κεφάλαια. Το σχέδιο θα πρέπει επίσης να προσδιορίζει τον τρόπο κατανομής των αρμοδιοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του μοντέλου υλοποίησης και των επακόλουθων πληρωμών, μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης. Ως εκ τούτου, ενώ θα υπάρχει μία συντονιστική αρχή σε κάθε κράτος μέλος, άλλες αρχές, όπως οι περιφερειακές και άλλες αρμόδιες διαχειριστικές αρχές και φυσικά οι φορείς υλοποίησης, μπορεί να είναι υπεύθυνες για την υλοποίηση συγκεκριμένων περιφερειακών ή θεματικών/τομεακών κεφαλαίων».³

Το πρότυπο του Ταμείου Ανάκαμψης

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «το RRF είναι το πρώτο μέσο που βασίζεται εξ ολοκλήρου στην απόδοση, με την εκταμίευση των κονδυλίων να συνδέεται με την επίτευξη προκαθορισμένων ορόσημων και στόχων. Αυτό επιτρέπει την ταχύτερη αποδέσμευση των κονδυλίων, καθώς σημαντικά βήματα για την έναρξη των δράσεων μπορούν να ανταμειφθούν με εισροή κονδυλίων της ΕΕ, παρέχοντας έγκαιρη ρευστότητα στα κράτη μέλη για την υλοποίηση επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων».⁴

Επίσης, «η επίτευξη αποτελεσμάτων και ο συνδυασμός αλληλοενισχυόμενων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων θα έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο και θα προσφέρουν καλύτερη σχέση κόστους-αποτελεσμάτων. Οι πληρωμές θα εξαρτώνται από την επίτευξη ορόσημων και στόχων σε σχέση με τις επενδύσεις και τις μεταρρυθμίσεις που συνδέονται με τις συμφωνηθείσες προτεραιότητες. Αυτό αναμένεται να εξασφαλίσει ταχύτερη και

³ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT 16.7.2025 SWD(2025) 570 final/2

⁴ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT 16.7.2025 SWD(2025) 570 final/2

αποτελεσματικότερη χρηματοδότηση και επίτευξη αποτελεσμάτων. Έτσι, η προσοχή θα επικεντρωθεί εκεί όπου πρέπει: στα αποτελέσματα των δαπανών της ΕΕ».⁵

Όπως ήταν αναμενόμενο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει η χρηματοδότηση των εθνικών σχεδίων να γίνεται στη βάση επίτευξης στόχων υλοποίησης έργων και μεταρρυθμίσεων (και όχι τιμολογίων πληρωμής δαπανών) με βάση το πρότυπο του Ταμείου Ανάκαμψης.

Αρχικά, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι το πλεονέκτημα της «ανταμοιβής» του κράτους μέλους με την εκταμίευση πόρων στη βάση επίτευξης στόχων μεταφράζεται σε παροχή αυξημένης ρευστότητας στους εθνικούς προϋπολογισμούς ως κίνητρο, αλλά δεν μειώνει τις απαιτήσεις για την τελική υλοποίηση των έργων (και των μεταρρυθμίσεων), τα οποία θα πρέπει να ολοκληρωθούν και να πληρωθούν μέσω τιμολογίων πληρωμής δαπανών εντός της επιλέξιμης περιόδου, όπως συμβαίνει άλλωστε με τα προγράμματα της Πολιτικής Συνοχής.

Το Ταμείο Ανταγωνιστικότητας και το Horizon Europe

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της ευελιξίας και της απλοποίησης, εκτός από τα εθνικά σχέδια, η Κομισιόν προτείνει την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανταγωνιστικότητας (European Competitiveness Fund – ECF) με συνολικό προϋπολογισμό 451 δισ. ευρώ. Το ECF συγκεντρώνει ένα πλήθος επιμέρους χρηματοδοτικών εργαλείων σε ένα περισσότερο δομημένο και ευέλικτο ταμείο, με αυξημένους πόρους σε σχέση με την τρέχουσα χρηματοδοτική περίοδο, που έχει στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας προς όφελος του συνόλου της ενιαίας αγοράς, όπως προτείνεται στις εκθέσεις Λέτα και Ντράγκι (αν και υπολείπεται σαφώς του χρηματοδοτικού ελλείμματος που εντοπίζεται σε αυτές τις εκθέσεις).

Αποτελεί ένα ευέλικτο εργαλείο με την έννοια ότι περιλαμβάνει όλα τα είδη των χρηματοδοτικών μέσων: επιχορηγήσεις, εγγυήσεις, μετοχικό κεφάλαιο (equity), χρέος (debt), προμήθειες (procurement) και επιχειρηματική καθοδήγηση.

Το ECF επικεντρώνεται σε στρατηγικούς τομείς και τεχνολογίες, και διαρθρώνεται στους εξής 4+1 άξονες:

- Καθαρή μετάβαση και απαλλαγή από τον άνθρακα (67,44 δισ. ευρώ)
- Ψηφιακή ηγεσία (54,8 δισ. ευρώ)
- Υγεία, βιοτεχνολογία, γεωργία, βιοοικονομία, (22,6 δισ. ευρώ)
- Ανθεκτικότητα ασφάλεια, άμυνα και διάστημα (131 δισ. ευρώ)
- Horizon Europe (175 δισ. ευρώ)

Η επιλογή των περιορισμένων σε αριθμό αλλά με μεγάλο εύρος αξόνων πολιτικής του ECF, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το ποσό που καταρχήν κατανέμεται σε αυτούς

⁵ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION 16.7.2025 COM(2025) 570 final/2

είναι ενδεικτικό, επιτρέπει τη μεταφορά χρηματοδότησης εντός των αξόνων και μεταξύ τους. Αυτό θα προσφέρει ευλιξία και θα εξασφαλίσει την κάλυψη νέων αναδυόμενων αναγκών στο πλαίσιο του Ταμείου.

Το ECF περιλαμβάνει όλα τα είδη των χρηματοδοτικών μέσων: επιχορηγήσεις, εγγυήσεις, μετοχικό κεφάλαιο (equity), χρέος (debt), προμήθειες (procurement) και επιχειρηματική καθοδήγηση και συνδυασμό μεταξύ τους, γεγονός που δημιουργεί πρόσθετη ευελιξία και διασφαλίζει τη χρήση του κατάλληλου εργαλείου ανάλογα με τις κάθε φορά ειδικές ανάγκες κάθε δικαιούχου. Στο ίδιο πνεύμα, η προτεινόμενη αρχιτεκτονική του προγράμματος «Ορίζοντας Ευρώπη» θα εξασφαλίσει την προβλεψιμότητα την ευελιξία και τη συνέχεια των χρηματοδοτικών προτεραιοτήτων σε ότι αφορά δράσεις περισσότερο προσανατολισμένες στην έρευνα και την καινοτομία.

Η μέθοδος κατανομής των πόρων – συγκριτική ανάλυση

Η μεθοδολογία κατανομής των πόρων ανά κράτος - μέλος με βάση την πρόταση Κανονισμού της ΕΕ περιλαμβάνει τις εξής μεταβλητές:

- πληθυσμός (2024)
- πληθυσμός που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) και ζει σε αγροτικές περιοχές (2024)
- ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο του κράτους μέλους, μετρούμενο σε πρότυπο αγοραστικής δύναμης (2023)
- το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ) ανά περιφέρεια, μετρούμενο σε πρότυπο αγοραστικής δύναμης σε επίπεδο NUTS-3 (μέσος όρος 2021-2022-2023)
- τις άμεσες ενισχύσεις ανά δυνητικά επιλέξιμο εκτάριο (2027, εκτάρια με βάση τη δυνητικά επιλέξιμη έκταση 2022)
- συνολικός αριθμός αιτούντων άσυλο, θετικές αποφάσεις, προστασία και επιστροφές (Eurostat, μέσος όρος 2022-2023-2024)
- γεωγραφικά δεδομένα σχετικά με τα σύνορα των χωρών (βάση δεδομένων GIS της Eurostat) και τον αριθμό των αιτήσεων θεώρησης για βραχυπρόθεσμες διαμονές.

Επομένως καταργείται η μέχρι σήμερα μεθοδολογία γνωστή και ως «μέθοδος του Βερολίνου», δηλαδή η μέθοδος κατανομής των πόρων συνοχής στο επίπεδο των περιφερειών. Η νέα μεθοδολογία κατανέμει τους πόρους σε επίπεδο κρατών μελών, με κριτήρια ανάλογα με αυτά που ακολουθήθηκαν για την κατανομή των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης.

Με βάση αυτά τα κριτήρια η χώρα μας είχε την υψηλότερη κατά κεφαλή επιχορήγηση στην ΕΕ, κυρίως εξαιτίας των χαμηλών επιδόσεων στους δείκτες του ΑΕΕ και του ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης.

Ειδική αναφορά, ωστόσο, πρέπει να γίνει στο κριτήριο που σχετίζεται με τις άμεσες ενισχύσεις ανά δυνητικά επιλέξιμο εκτάριο. Η σχετική μεθοδολογία δεν ευνοεί την Ελλάδα, καθώς μετρά αρνητικά η μέχρι σήμερα υψηλή επιδότηση ανά εκτάριο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έχουμε για χρόνια εντάξει περισσότερες επιλέξιμες εκτάσεις στη συνολική χρησιμοποιούμενη έκταση, ώστε να κατεβάσουμε τη μέση ενίσχυση ανά εκτάριο και να αφαιρέσουμε επιχειρήματα από αυτούς που πιέζουν για χρόνια για την πλήρη εξωτερική σύγκλιση των ενισχύσεων μεταξύ των κρατών μελών.

Με βάση τα ανωτέρω κριτήρια και την τελική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κατανομή των πόρων στο επόμενο ΠΔΠ⁶ είναι δυνατή η σύγκριση του ελληνικού εθνικού φακέλου στο τρέχον ΠΔΠ και στο ΠΔΠ 2028-2034. Η σύγκριση αυτή φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Σύγκριση εθνικών φακέλων Ελλάδας μεταξύ ΠΔΠ

ΠΔΠ 2028-2034 - Πρόταση Επιτροπής για τον εθνικό φάκελο της Ελλάδας				
	Συνολική Κατανομή	Γενική Κατανομή* (Πολιτική Συνοχής+ ΚΑΠ)	Migration, security and Home Affairs	Social Climate Fund
Γενικό Σύνολο εθνικού φακέλου ΠΔΠ 2028-2034 (Επιχορηγήσεις)	49,2	42,9	3,5	2,8
ΠΔΠ 2021-2027 - Εθνικός φάκελος Ελλάδας				
	Συνολική Κατανομή	Γενική Κατανομή* (Πολιτική Συνοχής+ ΚΑΠ)	Migration, security and Home Affairs*	Social Climate Fund
Σύνολο Μόνιμων Ταμείων 2021-2027	41,62	40,04	1,58	0
Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0 (Επιχορηγήσεις)	18,22			
Γενικό Σύνολο εθνικού φακέλου ΠΔΠ 2021-2027 (Επιχορηγήσεις)	59,84			
Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0 - Δάνεια	17,73			

* Η Γενική Κατανομή περιλαμβάνει το σύνολο της Πολιτικής Συνοχής και της ΚΑΠ [Τα ποσά του πίνακα είναι σε δις. ευρώ]

⁶ https://commission.europa.eu/document/download/5868c188-933f-49dc-b7c3-d7fb3c82a064_en?filename=MFF_Member%20States%20allocation_17.07_22h35.pdf

Την περίοδο 2021-2027, ο εθνικός φάκελος της Ελλάδας ανέρχεται συνολικά στα 59,84 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις οι οποίες περιλαμβάνουν το σύνολο της Πολιτικής Συνοχής και της ΚΑΠ, τα Ταμεία Μετανάστευσης & Ασφάλειας και Εσωτερικών Υποθέσεων καθώς και τις επιχορηγήσεις του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0». Επιπλέον 17,73 δισ. ευρώ αντιστοιχούν σε δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης.

Με βάση την πρόταση της Επιτροπής, για την περίοδο 2028-2034 ο Εθνικός φάκελος της Ελλάδας αντιστοιχεί σε 49,2 δισ. ευρώ και περιλαμβάνει το σύνολο της Πολιτικής Συνοχής και της ΚΑΠ, τα Ταμεία Μετανάστευσης & Ασφάλειας και Εσωτερικών Υποθέσεων καθώς και το Social Climate Fund. Το κονδύλι της ΚΑΠ που κατανέμεται στην Ελλάδα αντιστοιχεί σε 14.64 δισ. ευρώ, σε τρέχουσες τιμές.⁷

Συμπεράσματα

1. Η Ελλάδα ήταν από τους μεγαλύτερους ωφελούμενους του τρέχοντος ευρωπαϊκού προϋπολογισμού. Οι σημαντικοί πόροι που έχει στη διάθεσή της η χώρα την τρέχουσα χρηματοδοτική περίοδο συνεπάγονται ταυτόχρονα και αυξημένες προκλήσεις σε σχέση με τη διαχείριση και την απορρόφηση των πόρων. Ο κατακερματισμός των χρηματοδοτικών μέσων και εργαλείων δεν βοήθησε και οι επιλογές της ελληνικής κυβέρνησης να αναθέσει μεγάλο μέρος της διαχείρισης του RRF στον ιδιωτικό τομέα δεν απάντησαν στο πρόβλημα. Αυτό φαίνεται κυρίως στην πραγματική απορρόφηση του RRF που, με βάση στοιχεία του 1ου εξαμήνου του 2025, κυμαίνεται μόλις στο 36% (αφορά τη συνολική απορρόφηση επιχορηγήσεων και δανείων – με τον όρο «πραγματική απορρόφηση» εννοούμε τις πραγματικές πληρωμές προς τελικούς δικαιούχους που μετρούν στον υπολογισμό του ΑΕΠ και όχι τις εισροές των ευρωπαϊκών πόρων στους λογαριασμούς του ελληνικού κράτους). Επομένως, η ενοποίηση σε έναν εθνικό φάκελο με τα χαρακτηριστικά που περιεγράφηκαν παραπάνω μπορεί καταρχήν να αξιολογηθεί θετικά, καθώς μειώνεται το διοικητικό βάρος και αυξάνεται η δυνατότητα συνεργειών στο νέο ΠΔΠ. Η χώρα έχει τη δυνατότητα να επικεντρωθεί περισσότερο στον στρατηγικό σχεδιασμό του εθνικού φακέλου και λιγότερο στις διαχειριστικές απαιτήσεις.
2. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η Πολιτική Συνοχής και η ΚΑΠ, αφορούν περίπου το 47% του προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2028-2034, ενώ κατά την περίοδο 2021-2027 ανέρχονταν στο 67,2%. Συγκεκριμένα, ο προϋπολογισμός καθεμιάς από τις δύο αυτές αναδιανεμητικές πολιτικές της ΕΕ ξεχωριστά αποτελούσε το 1/3 περίπου του προϋπολογισμού της ΕΕ και είχε το δικό του

⁷ https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/commission-presents-minimum-national-allocations-cap-after-2027-2025-09-17_en

διακριτό μέγεθος χρηματοδότησης. Επομένως, έχουμε σημαντική μείωση για τις δύο αυτές πολιτικές.

3. Παρά το γεγονός ότι το μέγεθος του Ευρωπαϊκού Προϋπολογισμού για την περίοδο 2028-2034 ύψους 2 τρισ. ευρώ (1.26% EU GNI) σε τρέχουσες τιμές, είναι αντίστοιχο του ΠΔΠ 2021-2027 με την προσθήκη του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ύψους 2 τρισ. ευρώ σε τιμές 2021, ο εθνικός φάκελος της χώρας (στο σκέλος των επιχορηγήσεων) είναι μειωμένος κατά 10 δισ. ευρώ, παρουσιάζει δηλαδή μια ποσοστιαία μείωση της τάξης του 20%. Προφανώς, αυτό σημαίνει ότι οι εθνικοί φάκελοι, δηλαδή οι διασφαλισμένοι πόροι για τα κράτη μέλη έχουν μειωθεί σε όφελος εργαλείων κεντρικής διαχείρισης, όπως το Ταμείο Ανταγωνιστικότητας και αποθεματικών ευελιξίας και έκτακτων καταστάσεων.
4. Επομένως, αν η Ελλάδα θέλει να έχει στη διάθεσή της πόρους αντίστοιχους με αυτούς της τρέχουσας περιόδου, θα πρέπει να τους διεκδικήσει από εργαλεία κεντρικής διαχείρισης, καταθέτοντας προτάσεις με βάση ανταγωνιστικές διαδικασίες.
5. Παρόλα αυτά, το μέγεθος του εθνικού φακέλου που έχει στη διάθεσή της η χώρα μας την περίοδο 2028-2034, με βάση πάντα την πρόταση της Κομισιόν, είναι αρκετά σημαντικό και αντιστοιχεί στο 25% του ονομαστικού της ΑΕΠ του 2024.
6. Την ίδια στιγμή, οι επιμέρους προβλέψεις για ελάχιστο κατώφλι χρηματοδότησης των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών μπορεί να διασκεδάσει τις ανησυχίες των περιφερειών της χώρας για επανάληψη του εθνικοκεντρικού σχεδιασμού του RRF με πλήρη απουσία της τοπικής και περιφερειακής διάστασης. Με άλλα λόγια, με βάση την πρόταση της Επιτροπής, η Ελλάδα θα μπορεί, αν το θέλει, να επαναλάβει την αρχιτεκτονική της Πολιτικής Συνοχής της τρέχουσας χρηματοδοτικής περιόδου στον εθνικό φάκελο του νέου ΠΔΠ, η οποία περιλαμβάνει τομεακά προγράμματα αλλά και 13 περιφερειακά (ένα για κάθε περιφέρεια της χώρας).
7. Επιπλέον, θετική θα πρέπει να θεωρείται και η πρόβλεψη για ελάχιστο κατώφλι χρηματοδότησης των κοινωνικών πολιτικών, αν και δεν είναι απολύτως κατανοητό γιατί εντός της πρόθεσης ενοποίησης που προκρίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το ΕΚΤ παραμένει διακριτό ταμείο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε σχέση με την ανάγκη για απλοποίηση και ευελιξία.
8. Δεδομένου ότι το άθροισμα των πόρων Αγροτικής πολιτικής και Συνοχής στο προτεινόμενο ΠΔΠ μειώνεται σημαντικά, προκύπτει η ανησυχία για το μέγεθος των πόρων που τελικά θα είναι διαθέσιμοι για την ΚΑΠ και για την Πολιτική Συνοχής. Στην προκειμένη περίπτωση ο στόχος της ευελιξίας έρχεται σε σύγκρουση με τον στόχο της προβλεψιμότητας, καθώς μεταφράζεται σε μη οριοθετημένους και μικρότερους τελικά φακέλους για την ΚΑΠ και την Πολιτική Συνοχής.

9. Στη νέα αρχιτεκτονική, οι παλαιές παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης του Πυλώνα II θεωρούνται πλέον παρεμβάσεις στήριξης του εισοδήματος, γεγονός που συνεπάγεται την ενσωμάτωσή τους στον πρώην Πυλώνα I. Με άλλα λόγια, ο πυλώνας I στην τρέχουσα περίοδο έχει προϋπολογισμό 386,7 δισεκατομμυρίων ευρώ, ενώ στην επόμενη περίοδο 2028-2034 έχει, όχι μόνο μικρότερο προϋπολογισμό (293,7 δισεκατομμυρίων ευρώ), αλλά επιπλέον καλύπτει πολύ περισσότερα ήδη παρεμβάσεων (αρκετές εκ των οποίων προέρχονται από τον Πυλώνα II). Το γεγονός αυτό συνιστά τελικά σοβαρή μείωση της στήριξης, δεδομένου ότι δεν υπάρχει πλέον διακριτός/οριοθετημένος προϋπολογισμός του Πυλώνα II και οι υποχρεωτικές παρεμβάσεις στήριξης που δεν αφορούν το εισόδημα, όπως τα σχολικά προγράμματα, οι τοπικές συνεργασίες, η ανταλλαγή γνώσεων, η καινοτομία, οι δράσεις σε απομακρυσμένες περιοχές και το LEADER, θα χρειαστούν συμπληρωματική στήριξη από τα κράτη μέλη. Η δηλωμένη πρόθεση να ενισχυθεί η επισιτιστική ασφάλεια και να μειωθούν οι εξαρτήσεις, όπως αναφέρεται στις εκθέσεις και τις ανακοινώσεις της Επιτροπής, έρχεται σε αντίθεση με τη σημαντική μείωση του προϋπολογισμού της ΚΑΠ.
10. Το κονδύλι της ΚΑΠ που κατανέμεται στην Ελλάδα αντιστοιχεί σε 14,6 δισεκατομμύρια ευρώ, σε τρέχουσες τιμές. Αυτό, βασικά, αντανakλά μείωση κατά 24,4% από το ποσό των 19,4 δισεκατομμυρίων ευρώ της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου. Ακόμη και αν συμφωνήσουμε με την υπόθεση ότι οι συμπληρωματικές ενισχύσεις ή οι συνέργειες με άλλες πολιτικές των Εθνικών Σχεδίων και του Ταμείου Ανταγωνιστικότητας θα αντικαταστήσουν μέρος από την απώλεια της στήριξης των προηγούμενων διαχωρισμένων/οριοθετημένων ποσών του Πυλώνα II, η σοβαρή μείωση δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.
11. Φυσικά, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν να χρηματοδοτήσουν εντός των εθνικών τους σχεδίων με αυξημένους πόρους την ΚΑΠ, αλλά αυτό αναπόφευκτα θα γίνει σε βάρος της Πολιτικής Συνοχής και αντίστροφα. Ομοίως, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγήσουν πρόσθετη εθνική στήριξη (εθνικούς πόρους) ως συμπλήρωμα των παρεμβάσεων στήριξης των ευρωπαϊκών πόρων, αλλά αυτό σημαίνει επί της ουσίας μερική εθνικοποίηση κατά ένα μέρος της ΚΑΠ ή/και της Πολιτικής Συνοχής.
12. Σε ό,τι αφορά την επιτάχυνση υλοποίησης των έργων το πρότυπο του RRF δεν προσφέρει ουσιαστική διαφορά. Αυτό άλλωστε δείχνει και η πορεία της πραγματικής υλοποίησης του RRF γενικά στην Ευρώπη και ειδικά στην Ελλάδα, η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική.
13. Η προσθήκη των μεταρρυθμίσεων στη λογική των εθνικών φακέλων μπορεί να προσφέρει καλύτερα αποτελέσματα, καθώς ο στρατηγικός σχεδιασμός κάθε εθνικού σχεδίου μπορεί να αποκτήσει μεγαλύτερη συνοχή. Από την άλλη μεριά, οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να εναρμονίζονται με τις γενικές ευρωπαϊκές προτεραιότητες, αλλά η τελική ευθύνη για την επιλογή τους και ιδίως για το είδος, το εύρος και το βάθος τους, βαρύνει το κράτος μέλος.

Οι πολιτικές επιλογές που κρύβονται πίσω από την προώθηση μεταρρυθμίσεων είναι δυνατό να επηρεάσουν με θετικό ή αρνητικό τρόπο ευρύτερους στόχους, όπως είναι αυτός της κοινωνικής συνοχής, και επομένως αποτελούν πολιτικό επίδικο. Στην Ελλάδα τέτοιο παράδειγμα αφορά η μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας που συνδέθηκε με το RRF. Δεδομένου ότι χρηματοδοτική περίοδος υπερβαίνει τον δημοκρατικό εκλογικό κύκλο κάθε κράτους μέλους, μεταρρυθμίσεις που έχουν επιλεγεί από κάποια κυβέρνηση είναι δυνατόν να μην γίνονται αποδεκτές από την επόμενη. Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται καταρχήν το ερώτημα αν είναι εφικτή η αναθεώρηση των εθνικών σχεδίων και σε θετική απάντηση πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι η διαδικασία είναι πάντα χρονοβόρα και επίπονη και σίγουρα αυξάνει το διοικητικό βάρος και δεν βοηθά στην επιτάχυνση της υλοποίησης.

14. Επιπλέον η σύνδεση των έργων και δράσεων του RRF γενικά με μεταρρυθμίσεις, παρότι φαίνεται εύλογη, είναι συχνά παραπλανητική. Το μοντέλο των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων που ίσχυσε την προγραμματική περίοδο 2014-2020 στην Πολιτική Συνοχής είναι περισσότερο ειλικρινές και λειτουργικό γιατί συσχετίζει την χρηματοδότηση έργων με την ύπαρξη ολοκληρωμένων δημόσιων πολιτικών και στρατηγικών στον ίδιο τομέα με αυτόν στον οποίο το έργο καλείται να συμβάλει.
15. Για την Ελλάδα η ύπαρξη του ECF αποτελεί μια πρόκληση. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η χώρα μας έχει ιδιαίτερα υψηλό μερίδιο στη συμμετοχή της σε προγράμματα ερευνητικού ή καινοτομικού χαρακτήρα κεντρικής διαχείρισης όπως το Horizon Europe. Αυτό οφείλεται, ωστόσο, σε πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται από φορείς όπως Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα μεμονωμένα, χωρίς κεντρική καθοδήγηση και προσανατολισμό. Οι επιτυχίες αυτές οφείλονται στη δουλειά και τις ιδιαίτερες ικανότητες των ελληνικών φορέων που ετοιμάζουν προτάσεις ή συμμετέχουν σε διεθνή consortia.
16. Λόγω του ανταγωνιστικού χαρακτήρα αλλά και της στόχευσής του ECF σε τομείς νέων τεχνολογιών υψηλής προστιθέμενης αξίας σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, η διεκδίκηση κονδυλίων για μια χώρα σαν την Ελλάδα θα είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Οι αυξημένες απαιτήσεις για συμμετοχή στο ECF, που θα κληθεί να καλύψει τόσο ο ιδιωτικός όσο και ο δημόσιος τομέας στη χώρα μας, θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας θα προκύψουν αν σε εθνικό επίπεδο παρθούν πρωτοβουλίες για στρατηγικό σχεδιασμό και συντονισμό μεταξύ επιχειρήσεων και κρατικών φορέων σε εντοπισμένες αλυσίδες αξίας. Το επίπεδο συνεννόησης και οργάνωσης πρέπει να αναβαθμιστεί προκειμένου να ξεπεραστεί το αναπτυξιακό κενό που παρουσιάζει η χώρα μας στη συμμετοχή της σε διευρυμένης κλίμακας και ιδιαίτερης τεχνολογικής αιχμής ευρωπαϊκά έργα και βιομηχανίες. Οι πρωτοβουλίες που κατά μόνας έχουν αναπτύξει εταιρείες και ερευνητικοί φορείς ίσως δεν αποδειχτούν αρκετές για την διεκδίκηση σημαντικών ποσών από το ECF.

NOT FOR SALE

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

